

Codi: 111455

Assignatura: Macrofilosofia de la subjectivitat

Tipus: Optativa

Crèdits: 6

Cicle: Segon

Semestre: Segon

Grup: B1

Professor: Gonçal Mayos Solsona

Departament: Història de la Filosofia, Estètica i Filosofia de la Cultura

Llengua: Català

Objectius

- Analitzar la subjectivitat com la suma de tres processos a distinguir: subjectivació, individuació i reequilibri de l'intel.lectiu i el no-intel.lectiu.
 - Estudiar els grans canvis filosòfics en la subjectivitat moderna, especialment durant els segles XVIII i XIX, i en moviments de llarga duració com la Il.lustració o el Romanticisme.
 - Vincular l'evolució de la subjectivitat amb els canvis socials.
 - Mostrar com els debats actuals sobre la subjectivitat tenen les seves arrels en el XVIII i XIX, i apuntar els conflictes irresolts que ens han legat.
-

Temari

- Necessitat de l'enfocament macrofilosòfic. La difícil unitat dels discursos il.lustrat, romàntic, idealista, vitalista i "de la sospita". Pensaments del seu temps i/o tendències suprahistòriques?
 - L'evolució de la subjectivitat moderna com a resultat de tres processos de llarga duració: subjectivació, individuació i reequilibri de l'intel.lectiu i el no-intel.lectiu.
 - Anàlisi i contextualització de l'evolució de la subjectivació, la individuació i el reequilibri de l'intel.lectiu i el no-intel.lectiu durant els segles XVIII i XIX.
 - Els pensadors, artistes, polítics, literats... com a exemples i concrecions dels diversos tipus de subjectivació, individuació i reequilibri de l'intel.lectiu i el no-intel.lectiu.
 - ¿Una subjectivitat desfermada, assalt a la raó, irracionalisme?
 - Problemes i conflictes legats.
-

Bibliografia bàsica

Durant el curs complementarà aquesta bibliografia i s'usaran alguns dels materials del dossier electrònic de l'assignatura o en la web

<http://www.ub.edu/histofilosofia/gmayos> (o "Gonçal Mayos" en qualsevol cercador d'internet):

- R. Argullol *El Héroe y el Único*, Madrid: Taurus, 1982.
- J. Barzun *Classic, Romantic and Modern*, Chicago-London University Chicago Press, 1961.
- J. Barzun *Del amanecer a la decadencia. 500 años de vida cultural en Occidente (de 1500 a nuestros días)*, Madrid, Taurus, 2002.
- Z. Bauman / Keith Tester *La ambivalencia de la modernidad y otras conversaciones*, Barcelona, Paidós, 2002.
- Peter L. Berger & Thomas Luckmann *Modernidad, pluralismo y crisis de sentido. La orientación del hombre moderno*, Barcelona, Paidós, 1997.
- I. Berlin *Las raíces del romanticismo*, Madrid: Taurus, 2000.
- P. Burke *Historia social del conocimiento. De Gutenberg a Diderot*, Barcelona, Paidós, 2002.
- M. Burleigh *Poder terrenal. Religión y política en Europa de la Revolución francesa a la Primera guerra mundial*, Madrid, Taurus, 2005.
- E. Cassirer *Filosofía de la ilustración*, México: FCE, 1943.
- R. Chartier *Espacio público, crítica y desacralización en el siglo XVIII*, Barcelona, Gedisa, 1995.
- N. Elias *El proceso de la civilización. Investigaciones sociogenéticas y psicogenéticas*, México, FCE, 1987.
- M. Foucault *Sobre la Ilustración*, Madrid, Tecnos, 2003.
- M. Foucault *Las palabras y las cosas*, Madrid, Siglo XXI, 1993.
- M. Foucault *Vigilar y castigar*, Madrid, Siglo XXI, 1982.
-
- L. Ferry *El sistema de las filosofías de la historia*, México: FCE, 1997.
- E. Gellner *Razón y cultura*, Madrid, Síntesis, 2005.
- K.F. Gergen *El yo saturado. Dilemas de identidad en el mundo contemporáneo*, Barcelona, Paidós, 2006.
- G. Gusdorf *Les sciences humaines et la pensée occidentale* (vols. IV, V, VI i VII), Paris: Payot, 1972.
- J. Habermas *El discurso filosófico de la modernidad*, Madrid: Taurus, 1989.
- A.O. Hirschman *Las pasiones y los intereses. Argumentos políticos a favor del capitalismo previos a su triunfo*, Barcelona, Península, 1999.
- H. Honour *El Romanticismo*, Madrid, Alianza, 1981.
- M. Horkheimer & T.W. Adorno *Dialéctica de la Ilustración*, Madrid: Trotta, 2000.
- M. Jorba, A. Tayadella i M. Comas (eds) *El segle romàntic. Actes del Col.loqui sobre el Romanticisme (1995)*, Vilanova i la Geltrú, Biblioteca Museu V. Balaguer, 1997.
- M. Lacroix *El culte a l'emoció. Atrapats en un món d'emocions sense sentiments*, Barcelona, La campana, 2005.
- K. Löwith *De Hegel a Nietzsche*. Buenos Aires: Sudamericana, 1968.
- M. Löwy & R. Sayre *Revolte et mélancolie. Le romantisme a contrecourant de la modernité*, París, Payot, 1992.
- G. Lukács *El asalto a la razón*, Barcelona: Grijalbo, 1976.
- M. Mann *Las fuentes del poder social* Madrid, Alianza, Vol II. *El desarrollo de las clases y los Estados nacionales, 1760-1914*, 1997.
- H. Marcuse *Razón y revolución*. Madrid: Alianza Editorial, 1971.
- A. Marí *El entusiasmo y la quietud. Antología del romanticismo alemán*, Barcelona, Tusquets, 1979.
- G. Mayos *Ilustración y Romanticismo. Introducción a la polémica Kant-Herder*. Barcelona, Herder, 2004.

- G. Mayos "Postil.lustració o autocrítica de la modernitat" a *Postmodernitat*, Barcelona, La Busca, 1998.
- G. Mayos "Revoluciones filosóficas en años críticos" en Revista de Occidente, Madrid, nº. 282, monogràfic "Pensar en alemán hoy. Vuelve la Ilustración" del noviembre del 2004, pp.36-57.
- G. Mayos *La Il.lustració*. Barcelona, Eiduc, 2006.
- Sennett, Richard *El declive del hombre público*, Barcelona, Península, (1977), 1978.
- M. Siguán (coord.) *Romanticismo / romanticismos*, Barcelona, PPU, 1988.
- J. Starobinski *J.-J. Rousseau. La transparencia y el obstáculo*, Madrid: Taurus, 1983.
- Ch. Taylor *Hegel y la sociedad moderna*, México, FCE, 1983.
- Ch. Taylor *Fuentes del yo. La construcción de la identidad moderna*, Barcelona, Paidós, 1996.
- Ch. Taylor *Imaginario sociales modernos*, Barcelona, Paidós, 2006.
- J.B. Thompson, *Los media y la modernidad. Una teoría de los medios de comunicación*, Barcelona, Paidós, 2003.
- J.L. Villacañas *La quiebra de la razón ilustrada*, Cincel, Madrid, 1988.
- M. Vovelle (ed.) *El hombre de la Ilustración*, Madrid, Alianza, 1995.
- P. Wagner *Sociología de la Modernidad*, Barcelona, Herder, 1997.
- H. White *Metahistoria. La imaginación histórica en la Europa del siglo XIX*, México, FCE, 2001.
- B. Williams *Verdad y veracidad. Una aproximación genealógica*, Barcelona, Tusquets, 2006.
- S. Zizek *Visión de paralaje*, México, FCE, 2006.

Sistema d'avaluació

En la línia del que fixa el procés de Bolònia, l'avaluació continuada (AC) consta de quatre exercicis (Pacs) força diversos i que recorren el conjunt de l'assignatura. A fi que cada estudiant pugui organitzar òptimament el curs, durant la primera setmana lectiva el professor Mayos penjarà en el seu "Dossier" un document que contindrà tots els detalls, concrecions, consells i normes de cada una de les activitats. Per a facilitar el treball i l'aprenentatge dels estudiants, el professor Mayos ha disposat bibliografia i materials especialment pensats per a l'AC en el seu dossier i Web universitària <http://www.ub.edu/histofilosofia/gmayos> (la trobareu per "Gonçal Mayos" en qualsevol cercador d'internet).

Cada prova d'avaluació continuada (Pac) inclou una breu entrevista amb el professor (normalment en les "hores tutorial") per comentar-la i validar-la. El professor reclamarà aclariments o aprofundiments als exercicis presentats tant per a guiar l'estudiant en el seu aprenentatge com per a una més adequada avaluació dels seus progressos. Si s'han realitzat les Pacs exigides, a l'entrevista de la darrera, el professor Mayos comunicarà a l'alumne la nota global obtinguda i, si l'AC ha estat convenientment superada, l'alumne queda exempt de fer l'examen final.

Cada alumne haurà de superar tres (que valdran el 33% de la nota cadascuna i es podran elegir lliurement) de les quatre pacs proposades. Però

si un alumne només supera dues pacs (que valdran el 50% de la nota cadascuna i en cap cas no poden incloure el debat) només podrà obtenir com a màxim la nota "aprovat"; en canvi per a obtenir "Matrícula d'Honor" caldrà haver fet totes quatre pacs (25% de la nota cadascuna). Els estudiants que no hagin superat l'AC, no l'hagin seguit o vulguin pujar nota, podran presentar-se a un examen global final de l'assignatura (que tindrà una estructura similar a les pacs) i que funcionarà com a possibilitat d'avaluació única.

ACTIVITAT 1. DEBAT

El debat és una pac que durarà els quatre mesos lectius i bàsicament seguirà el desenvolupament de l'estudi de l'assignatura, ja que vol permetre l'adequada reflexió i maduració de les idees i facilitar que l'estudiant pugui intervenir en els moments que li vagin millor. Serà guiat –però evitant dominar-lo- pel professor Mayos que hi aportarà diversos materials i temàtiques (que plantejaran i iniciaran els diversos "moments" del debat), però els alumnes podran introduir -quan vulguin- nous temes o recuperar els antics.

Els detalls concrets del debat es concretaran a l'aula en els primers dies docents. El debat només serà avaluat positivament si l'estudiant hi fa una aportació suficient en qualitat (sobretot) i quantitat. Ara bé es recomana i encoratja a tots els estudiants a participar-hi en la mida de les seves possibilitats (encara que no l'escullin com a una de les seves activitats d'AC), perquè és una molt bona eina per a posar a prova els propis progressos en l'estudi de la matèria. El debat es durà a terme a través de l'espai "Forum" del Dossier del Professor Mayos (dins els serveis virtuals de la Biblioteca de la Web UB).

ACTIVITAT 2. Il.lustració i Romanticisme

Procurant al màxim fer referència als pensadors i les obres de l'època (recordeu la bibliografia, el dossier i Web universitària <http://www.ub.edu/histofilosofia/gmayos> facilitats pel professor Mayos), contesteu les preguntes següents:

1. Relacioneu el marc social i polític de l'expansió mundial d'Europa durant el XVIII amb els debats il.lustrats (citant exemples destacats) sobre: (1.1) cosmopoliticisme i/o eurocentrisme, (1.2) "l'altre" cultural i l'evolució de l'esclavitud, (1.3) "drets de l'home" i el paper social i cultural de la dona.
2. Avalua els avantatges i inconvenients de concebre la Il.lustració i/o el Romanticisme com (2.1) un moviment amb unes característiques essencials comunes, (2.2) una característica suprahistòrica i (2.3) una diversitat de processos amb un "aire de família" comú. Argumenta concisament (2.4) quin d'aquests tres tipus consideres més interessant i potent avui dia. (2.5) Hi ha algun altre tipus de concepció prou interessant?
3. Quins pensadors consideres (digués per què) els més modèlics i representatius de (3.1) la Il.lustració i (3.2) el Romanticisme. Coincideixen (3.3) amb els més " importants " de la història?
4. Distingeix els trets il.lustrats i romàntics de (4.1) Edmund Burke (1729-97), (4.2) el marquès de Sade (1740-1814) i (4.3) Johann Gottfried

Herder (1744-1803). En conjunt (4.4) dins de quins dels dos moviments situaries a cada un d'ells?

Extensió: 15.000 caràcters (aprox. 6 pàgines). ESPECIFIQUEU EN CADA CAS QUIN APARTAT CONTESTEU: (1.1)... Data final de lliurament el 23 de març del 2007.

ACTIVITAT 3. Revolucions, subjectivació i individuació

Procurant al màxim fer referència als pensadors i les obres de l'època (recordeu la bibliografia, el dossier i Web universitària <http://www.ub.edu/histofilosofia/gmayos> facilitats pel professor Mayos), contesteu les preguntes següents:

1. A finals del XVIII i inicis del XIX, s'han produït dues importants "revolucions": la francesa i la industrial. Analitza l'impacte de cada una en la (1.1) Il.lustració i (1.2) en el Romanticisme.
2. Analitza i determina (amb referències als pensadors i els seus textos) el divers tipus de subjectivació majoritari en (2.1) la Il.lustració i en el (2.2) Romanticisme. Habitualment s'ha considerat aquest un element clau per a diferenciar Il.lustració i Romanticisme, compara'l amb altres elements com (2.3) la individuació i (2.2) la diferència entre "comunitat" i "societat".
3. (3.1) És possible trobar algun significatiu tret filosòfic comú en les obres de Rousseau, George Sand, Beethoven, Goya en les seves darreres pintures, Andersen, Leopardi i Thoreau? (3.2) Quin? (3.3) Quina pot ser la causa d'aquesta "coincidència"?

Extensió: 15.000 caràcters (aprox. 6 pàgines). ESPECIFIQUEU EN CADA CAS QUIN APARTAT CONTESTEU: (1.1)... Data final de lliurament el 20 d'abril del 2008.

ACTIVITAT 4. Ideologització i reequilibri intel.lectiu – no intel.lectiu

Procurant al màxim fer referència als pensadors i les obres de l'època (recordeu la bibliografia, el dossier i Web universitària <http://www.ub.edu/histofilosofia/gmayos> facilitats pel professor Mayos), contesteu les preguntes següents:

1. Amb la revolució industrial i les revolucions polítiques d'a partir de 1789 s'ha desenvolupat una certa "societat de masses", on aquestes han esdevingut progressivament més decisives política i culturalment. Valora la seva influència en (1.1) el Romanticisme. (1.2) És un fet decisiu per a l'aparició de pensadors "postromàntics"?
2. Respecte la Il.lustració, el Romanticisme planteja un important reequilibri entre l'intel.lectiu i el no-intel.lectiu en la concepció antropològica. Analitza-ho (3.1). Quines conseqüències i evolució té (3.2) en els pensadors de la 1a meitat del XIX?
3. Quines són les principals diferències (3.1) i punts comuns (3.2) entre el Romanticisme i l'Idealisme alemany. (3.3) Qui és més proper al romanticisme: Fichte, Schelling o Hegel? (3.4) Per què?
4. Apunta breument fins a quin punt és legítim considerar com a pensadors encara profundament marcats per l'actitud romàntica: Kierkegard (3.1), Schopenhauer (3.2), Balzac (3.3) i Nietzsche (3.4).

Extensió: 15.000 caràcters (aprox. 6 pàgines). ESPECIFIQUEU EN CADA CAS QUIN APARTAT CONTESTEU: (1.1)... Data final de lliurament el 18 de maig del 2008.

- El termini per acollir-se a l'avaluació única finalitza el dia 25 de febrer del 2008.

Altres qüestions d'interès especial per a l'estudiant